

Karol Piękoś*

WYBORY W OBLICZU PANDEMII COVID-19. PRZYKŁAD WYBRANYCH PAŃSTW WSPÓLNOTY KARAIBSKIEJ I WSPÓLNEGO RYNKU

Streszczenie

Jedną z podstaw współczesnych demokracji są wolne wybory. Światowa pandemia wirusa COVID-19 spowodowała, że w wielu państwach powstały liczne trudności związane z organizacją wyborów zarówno na szczeblu lokalnym, jak i centralnym. Problemy wynikające z ich przeprowadzenia dotyczyły również państw należących do Karaibskiej Wspólnoty i Wspólnego Rynku (CARICOM). Celem podjętych rozważań jest analiza wyborów w Gujanie, Trynidadzie i Tobago oraz Belize, które przeprowadzono w 2020 r., kiedy to świat zmagał się z pandemią COVID-19.

Słowa kluczowe: Gujana, Trynidad i Tobago, Belize, wybory, Wspólnota Karaibska

Wstęp

Karaibska Wspólnota i Wspólny Rynek (CARICOM) tworzy 20 jednostek geopolitycznych, z których 15 jest członkami, natomiast 5 posiada status uczestników stowarzyszonych. Organizacja obejmuje swoim działaniem około 16 mln obywateli. Początki wspólnoty sięgają lat 50. XX w., a formalne utworzenie organizacji nastąpiło 4 lipca 1973 r. w wyniku podpisania traktatu z Chaguaramas¹. Do grona państw-założycieli należą: Barbados, Gujana, Jamajka oraz Trynidad i Tobago. Szefowie rządów państw/terytoriów członkowskich tworzą tzw. quasi-rząd od 2000 r. Rady ministrów poszczególnych jednostek geopolitycznych zajmują się określonymi dziedzinami działalności wspólnoty. Przykładem może być Trynidad i Tobago, którego rządowi powierzono zadania z zakresu przepływu energii oraz polityki energetycznej².

---

* Uniwersytet Rzeszowski, e-mail: kpiekos@ur.edu.pl, ORCID: 0000-0003-4545-5909.

¹ *Who we are*, CARICOM, <https://caricom.org> (1.07.2023).

² B. Michalski, *Wspólnota Karaibska (CARICOM)* [w:] *Pozaeuropejskie ugrupowania integracyjne*, red. J. Rymarczyk, M. Wróblewski, Wrocław 2006, s. 74–77.

Do CARICOM należą 3 państwa, które zostały poddane analizie: Gujana, Trynidad i Tobago oraz Belize. W każdym wymienionym państwie przeprowadzono wybory parlamentarne w 2020 r. Mają one zróżnicowane regulacje w zakresie organów przedstawicielskich, co również wynika z ich ustrojów politycznych. Gujana, Trynidad i Tobago są republikami parlamentarnymi, zaś Belize monarchią parlamentarną³.

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) formalnie ogłosiła pandemię COVID-19 12 marca 2020 r., natomiast 30 stycznia 2020 r. wprowadziła stan zagrożenia zdrowia publicznego o znaczeniu międzynarodowym⁴. Do 1 marca 2020 r. w ponad 50 państwach potwierdzono już ponad 88 tys. zakażeń wirusem SARS-CoV-2 oraz około 3 tys. zgonów. Wówczas było już jasne, że świat zmaga się ze zjawiskiem pandemii⁵. Dodatkowo w przypadku Gujany sam proces liczenia głosów trwał w trakcie ogłoszonej pandemii, a oficjalne wyniki wyborów przedstawiono dopiero w sierpniu 2020 r.

Celem niniejszego artykułu jest porównanie przeprowadzonych wyborów w wymienionych państwach, jak i zrozumienie ich konsekwencji politycznych. Pomocne dla przedmiotowej analizy było uzyskanie odpowiedzi na postawione pytania badawcze: 1) jak przeprowadzone wybory wpłynęły na układ sił politycznych w badanych parlamentach?; 2) czy wybory odbyły się zgodnie z demokratycznymi standardami?; 3) w jaki sposób pandemia wpłynęła na przebieg kampanii wyborczej?

W celu uzyskania odpowiedzi na postawione pytania badawcze posłużono się następującymi technikami badawczymi: metodą analogii oraz analizą instytucjonalno-prawną. Użycie pierwszej metody było konieczne dla zrozumienia podobieństw i różnic dotyczących zaistniałych procesów, natomiast druga z metod posłużyła do przeprowadzenia analizy obowiązujących przepisów w każdym z omawianych państw⁶.

Wybory parlamentarne w Gujanie

Wybory parlamentarne w Gujanie zaplanowano na 2 marca 2020 r. Przeprowadzenie elekcji w tym czasie stanowiło konsekwencję politycznego kryzysu, który miał swój początek w grudniu 2018 r., kiedy to lider parlamentarnej opozycji Bharrat Jagdeo z Postępowej Partii Ludo-

³ *Explore All Countries*, CIA, <https://www.cia.gov> (1.07.2023).

⁴ M. Ważna, *WHO ogłasza stan zagrożenia zdrowia publicznego o znaczeniu międzynarodowym. Wyjaśniamy, co to oznacza*, Medonet, <https://www.medonet.pl> (1.07.2023).

⁵ *COVID-19 Coronavirus Outbreak*, Worldometer, <https://www.worldometers.info> (1.07.2023).

⁶ A. Chodubski, *Wstęp do badań politologicznych*, Gdańsk 2004, s. 125–126.

wej/Obywatelskiej (*People's Progressive Party/Civic*, PPP/C) złożył wniosek o wotum nieufności wobec rządu. W tym trudnym dla Rady Ministrów momencie jeden z członków rządzącej koalicji Partnerstwa na rzecz Jedności Narodowej (*A Partnership for National Unity*, APNU) i Sojuszu na rzecz Zmian (*Alliance for Change*, AFC) poparł wniosek opozycji, co pozwoliło na uzyskanie 33 głosów za wobec 32 głosów sprzeciwu⁷. Zgodnie z zaistniałą sytuacją w ciągu 3 miesięcy powinny odbyć się wybory, jednak rządzący zakwestionowali wynik głosowania⁸.

Zgromadzenie Narodowe Gujany liczy 65 członków wybieranych na 5-letnią kadencję, która jednocześnie stanowi kadencję Prezydenta Gujany. Obowiązujący w tym państwie system wyborczy charakteryzuje się określoną złożonością, ponieważ 25 mandatów uzyskują kandydaci startujący w 10 wielomandatowych okręgach wyborczych, a pozostałe 40 mandatów przydzielanych jest w jednym ogólnokrajowym okręgu wyborczym. W Gujanie ma zastosowanie system największej reszty z wykorzystaniem metody Hare'a. Lider zwycięskiego ugrupowania zostaje prezydentem⁹.

Organizacja wyborów należy do zdań Gujańskiej Komisji Wyborczej – *Guyana Elections Commission* (GECOM)¹⁰. Już w trakcie kampanii wyborczej wystąpiły kontrowersje związane z organizacją wyborów, na które zwracały uwagę misje obserwatorów zagranicznych. Organizacja Państw Amerykańskich – *Organization of American States* (OAS) zwracała uwagę na problemy związane z napięciami i polaryzacją w środowisku GECOM. Istotne, że głosowanie odbywało się w tradycyjny sposób bez wymogu przestrzegania zasad reżimu sanitarnego¹¹. Pierwszy przypadek zainfekowania wirusem SARS-COV-2 w Gujanie zdiagnozowano 12 marca 2020 r.¹²

Kampania wyborcza w dużej mierze dotyczyła kwestii związanych z odkryciem złóż ropy, których zasoby szacowano na około 8 mld baryłek, co mogłoby uczynić Gujanę państwem znajdującym się w gronie 10 największych producentów ropy naftowej na świecie. Rywalizujący o władzę politycy przedstawiali swoje plany dotyczące wykorzystania środków

⁷ E.R. Holly, *Guyana elections 2020: a crude awakening?*, LSE, <https://blogs.lse.ac.uk> (1.07.2023).

⁸ Art. 106 ust. 5 i 6 *Konstytucji Republiki Gujany*, Parlament Republiki Gujany, <https://www.parliament.gov.gy> (1.07.2023).

⁹ *Guyana General Election Preliminary Statement march 4, 2020*, The Carter Center, <https://www.cartercenter.org> (1.07.2023).

¹⁰ *About GECOM*, GECOM, <https://gecom.org.gy> (1.07.2023).

¹¹ L. Vasciannie, *Observing Caribbean Elections During the Pandemic: Challenges and Best Practices*, „Oasis”, 2023, no. 37, s. 225.

¹² *Guyana confirms first case of coronavirus in woman who returned from US*, Reuters, <https://www.reuters.com> (1.07.2023).

pozyskanych z przemysłu wydobywczego. Polaryzacja wyborców w Gujanie przebiegała według podziału etnicznego. Wśród obywateli pochodzenia indyjskiego, stanowiących około 40% ludności, największe poparcie miał Irfaan Ali z PPP. W gronie Afro-Gujańczyków, których wspólnota to około 30% społeczeństwa Gujany, największą popularność zdobył pełniący do tej pory urząd prezydenta David A. Granger z koalicji APNU i AFC. Decydujące było stanowisko rdzennych obywateli, którzy według ostatniego spisu ludności sporządzanego przed wyborami stanowili około 10% populacji. Zarówno opozycja, jak i rządzący nie przedstawili konkretnych rozwiązań związanych z inwestycją środków, które miały być w przyszłości pozyskane z wydobycia ropy naftowej¹³.

Wybory w Gujanie odbyły się zgodnie z planem, tj. 2 marca 2020 r., aczkolwiek oficjalne wyniki przedstawiono dopiero 2 sierpnia 2020 r.¹⁴. Stało się tak za sprawą politycznego sporu, który dotyczył nieścisłości w procedurze liczenia głosów. W trakcie wyborów obecni byli obserwatorzy z Unii Europejskiej (UE), CARICOM, Wspólnoty Narodów (*The Commonwealth*), OAS oraz Centrum Cartera (*The Carter Center*)¹⁵.

Obserwatorzy z UE zwrócili uwagę na liczne uchybienia, aczkolwiek uznano, że kandydaci mogli swobodnie prowadzić kampanię wyborczą. Wskazano, że w 10 okręgach wyborczych na ogół dobrze przeprowadzono wybory. Nieprawidłowości odnotowano w przypadku 4. okręgu wyborczego, który stanowił największy ludnościowo dystrykt w państwie. Wskazano tam rażące naruszenie prawa. Obserwatorzy z UE ze względu na rozwijającą się pandemię COVID-19 zmuszeni byli opuścić Gujanę 20 marca 2020 r. Przedstawione 13 marca 2020 r. wyniki zdaniem obserwatorów z UE nie były wiarygodne. Wskazywały one na zwycięstwo rządzącej do tej pory koalicji, na której czele stał David A. Granger¹⁶.

W czerwcu dokonano ponownego liczenia głosów, którego wynik wskazywał na zwycięstwo opozycyjnego ugrupowania PPP. Przedstawiciele międzynarodowych organizacji podkreślali, że wynik wyborów powinien zostać uznany. Stało się tak dopiero wraz z końcem lipca, po wyroku sądu apelacyjnego, który orzekł, że uznane powinny być wyniki po ponownym przeliczeniu głosów. Była to interpretacja zgodna ze stanowiskiem Karaibskiego Trybunału Sprawiedliwości (CCJ)¹⁷. Odwlekanie ogłoszenia wyni-

¹³ A. Kurmanaev, *Oil Bonanza Plunges Guyana Into Political Crisis*, The New York Times, <https://www.nytimes.com> (1.07.2023).

¹⁴ *Guyana gets new President*, CARICOM, <https://caricom.org> (1.07.2023).

¹⁵ L. Vasciannie, *op.cit.*, s. 225.

¹⁶ *EU EOM Guyana 2020 – Final Report*, The Diplomatic Service of the European Union, <https://www.eeas.europa.eu> (1.07.2023).

¹⁷ J. Mendes-Franco, *Appeal court says the answer to Guyana's election results lies in the recount*, GlobalVoices, <https://globalvoices.org> (1.07.2023).

ków wzbudzało zainteresowanie innych państw, m.in. USA. 2 sierpnia 2020 r. Mohamed Irfaan Ali został zaprzysiężony na urząd prezydenta. Było to wydarzenie przełomowe, ponieważ był on pierwszym muzułmańskim prezydentem w Ameryce Południowej¹⁸. Partia PPP, na której czele stał nowy prezydent, zdobyła 33 mandaty w Zgromadzeniu Narodowym, dotychczas rządząca koalicja uzyskała 31 mandatów, natomiast jeden mandat zdobył Lenox Shuman z Partii Wolności i Sprawiedliwości (*Liberty and Justice Party*, LJP). Frekwencja wynosiła 72,58% i była wyższa o około 0,5% niż w poprzednich wyborach parlamentarnych¹⁹.

Wybory parlamentarne w Trynidadzie i Tobago

Mimo trwającej pandemii również w Trynidadzie i Tobago zdecydowano się na przeprowadzenie wyborów do Izby Reprezentantów. Prawo tego państwa w art. 33 ustawy o przedstawicielstwie narodu stanowi, że wybory parlamentarne poprzedzone są dniem nominacji²⁰. Dzień ten przypadał na 17 lipca 2020 r., a wybory na 10 sierpnia 2020 r.²¹. Trwająca pandemia przysparzała licznych trudności, szczególnie w zakresie przeprowadzania kampanii wyborczej, która głównie przebiegała w przestrzeni internetowej, gdzie np. odbywały się spotkania z wyborcami²².

Wybory w Trynidadzie i Tobago przeprowadzane są w 41 okręgach jednomandatowych. 39 z nich znajduje się na wyspie Trynidad, a 2 na wyspie Tobago. Kandydatami mogą być obywatele Trynidadu i Tobago lub Wspólnoty Narodów, którzy ukończyli 18 lat, zamieszkują w danym okręgu wyborczym od 2 miesięcy przed wyborami oraz od co najmniej roku przebywają na terytorium państwa. Podobne wymagania należy spełnić, aby posiadać czynne prawo wyborcze²³.

W walce o 45 mandatów w Izbie Reprezentantów liczyły się tylko dwa największe ugrupowania: Ludowy Ruch (*People's National Movement*, PNM) oraz Zjednoczony Kongres Narodowy (*United National Congress*, UNC). Od 2015 r. władzę w państwie sprawowała PNM posiadająca 23 posłów, na której czele stał ówczesny premier Keith

¹⁸ K. Piękoś, *Wybory parlamentarne w Gujanie 2020*, Przemiany Ustrojowe, <https://przemianyustrojowe.pl> (1.07.2023).

¹⁹ *Parliamentary*, International Idea, <https://www.idea.int> (1.07.2023).

²⁰ Representation of the People Act (1967, last amended 2000).

²¹ *Reminder – July 17, 2020 is Nomination Day*, Elections and Boundaries Commission, <https://ebctt.com> (1.07.2023).

²² *UNC – United National Congress*, Facebook, <https://www.facebook.com> (1.07.2023).

²³ *Constitution of The Republic of Trinidad and Tobago*, Government of the Republic of Trinidad and Tobago, <https://www.finance.gov.tt> (1.12.2021).

Rowley. Drugą najliczniejszą grupę posłów w liczącej 41 posłów Izbie Reprezentantów miała partia UNC, która w 2015 r. zdobyła 17 mandatów. Liderem tego ugrupowania była Kamla Persad-Bissessar. Jednego przedstawiciela w 2015 r. do parlamentu wprowadziło ugrupowanie Kongres Ludowy (*The Congress of the People, COP*)²⁴.

Kampania wyborcza zdominowana była przez bieżące sprawy, tj. pandemię COVID-19, problemy gospodarcze oraz nielegalną migrację Wenezuelczyków. Przed wyborami Komisja Debat Trynidadu i Tobago (*Trinidad and Tobago Debates Commission, TTDC*) nie zdecydowała się na przeprowadzenie debaty w gronie liczących się kandydatów, wskazując jako przyczynę pandemię COVID-19. Problematiczna okazała się również sprawa nieobecności międzynarodowych misji obserwatorów. Ze względu na kwestie finansowe i wymogi sanitarne zarówno CARICOM, jak i Wspólnota Narodów nie osiągnęły porozumienia. Z tej przyczyny ugrupowania opozycyjne przedstawiały obawy o uczciwość wyborów. Liderka opozycji K. Persad-Bissessar skierowała do premiera apel o zagwarantowanie obecności obserwatorów z międzynarodowych organizacji. Głos przewodniczącej UNC nie był odosobniony, również mniejsze ugrupowania poparły ten postulat. Dodatkowo opozycja domagała się przesunięcia terminu wyborów, co – zdaniem jej przedstawicieli – pozwoliłoby na przybycie zagranicznych misji obserwatorów²⁵.

Rządzący nie uwzględnili tych postulatów i ostatecznie wybory przeprowadzono w zaplanowanym terminie w warunkach reżimu sanitarnego. Odnotowano spadek frekwencji wyborczej względem wyborów z 2015 r. Udział w głosowaniu wzięło 58,04% wyborców i był to wynik niższy o ponad 8% w stosunku do ostatnich wyborów parlamentarnych²⁶. W wyborach ponownie zwyciężyła partia PNM, którą poparło 49,08% obywateli, co przełożyło się na 22 mandaty. Drugi wynik, 19 mandatów, uzyskała UNC, na którą zagłosowało 47,09% obywateli. Pozostałe ugrupowania nie zdołały wprowadzić do Izby Reprezentantów swoich kandydatów²⁷.

Po przeprowadzonych wyborach liderka opozycji K. Persad-Bissessar postulowała ponowne przeliczenie głosów, które odbyło się w 5 okręgach wyborczych. Pozostało ono bez wpływu na wynik wyborów. Przedstawiciele ugrupowania UNC 18 sierpnia 2020 r. oficjalnie

---

²⁴ *Parliamentary Elections, 2015 Final Results – Candidates Vote Count*, Elections and Boundaries Commission, <https://ebctt.com> (1.07.2023).

²⁵ K. Piękoś, A. Hadała-Skóra, *Wybory parlamentarne w okresie pandemii COVID-19 na przykładzie Trynidadu i Tobago*, „Polityka i Społeczeństwo”, 2021, nr 4, s. 121–122.

²⁶ S. Douglas, *EBC: Voter turnout 58%, down from 66.8% in 2015*, *Newsday*, <https://newsday.co.tt> (1.07.2023).

²⁷ *General Election 2020: Winning candidates by constituency*, Loop, <https://tt.loopnews.com> (1.07.2023).

przyznali się do porażki w wyborach, a 19 sierpnia 2020 r. K. Rowley po raz kolejny został premierem. Nowy szef rządu otrzymał wyrazy uznania z wielu państw na całym świecie.

Wybory parlamentarne w Belize

Wybory parlamentarne w Belize zaplanowano na 11 listopada 2020 r. W tym czasie pandemia stwarzała zagrożenie na całym świecie, mimo to władze Belize zdecydowały się na przeprowadzenie elekcji. Parlament tego państwa składa się dwóch izb: Senatu, liczącego 13 przedstawicieli, którzy są nominowani i mianowani, oraz Izby Reprezentantów, w której zasiada 31 posłów wybieranych w powszechnych wyborach. Dokonuje się ich w jednomandatowych okręgach wyborczych. Kadencja parlamentu wynosi 5 lat²⁸.

Rządząca do tej pory Zjednoczona Partia Demokratyczna (*United Democratic Party*, UDP) stała przed szansą wygrania 4 wyborów z rządu. Drugą siłą polityczną stanowiła Zjednoczona Partia Ludowa (*People's United Party*, PUP). Dwa największe ugrupowania wystawiły swoich kandydatów we wszystkich 31 okręgach wyborczych. Pozostałe dwa ugrupowania miały marginalne znaczenie i nie zdołały zarejestrować list wyborczych we wszystkich okręgach. Front Ludowy Belize (*Belize People's Front*, BPF) wystawił 13 kandydatów, a Postępowa Partia Belize (*Belize Progressive Party*, BPP) rywalizowała w 8 okręgach wyborczych. Lewicowa BPF była pierwszą partią w Belize, na której czele stanęła kobieta. Rządząca do tej pory partia UDP oskarżana była o nepotyzm, a kierowane zarzuty nie słabły z powodu podjętych w gronie partii decyzji związanych z kandydaturami. Na listach wyborczych znalazła się siostra ówczesnego premiera Deana Barrowa oraz jego syn²⁹.

Kampania wyborcza toczyła się w atmosferze ogarniającej cały świat pandemii COVID-19, ale i problemów o znaczeniu lokalnym. We wrześniu 2020 r. w Belize szalał huragan Nana, który spowodował poważne straty w rolnictwie. Dodatkowo władze państwa zmagaly się z kryzysem gospodarczym³⁰. Z powodu pandemii nie odbywały się tradycyjne wiece, na których dokonywano nominacji w gronie zwolenni-

²⁸ *Belize – Political and electoral system*, Observatorio de Igualdad de Género de América Latina y el Caribe, <https://oig.cepal.org> (1.07.2023).

²⁹ *Belize votes for new government amid rising coronavirus cases*, Al Jazeera, <https://www.aljazeera.com> (1.07.2023).

³⁰ *Nana hits Belize — no lives lost, but lots of damage!*, Amandala, <https://amanda.com.bz> (1.07.2023).

ków partii³¹. Na 28 października 2020 r. zaplanowano debatę przedstawicieli ugrupowań biorących udział w wyborach. Ostatecznie udział wzięła tylko dwójka liderów z nieliczących się ugrupowań BPP oraz BPF. Mimo to za pomocą mediów społecznościowych wydarzenie na żywo obejrzało około 33 tys. osób, co stanowiło około 10% wszystkich obywateli³².

Postępująca pandemia COVID-19 nie była jedynym problemem, który wpływał na proces wyborczy. W dniu 10 listopada mieszkańcy Belize zostali poszkodowani z powodu tropikalnej burzy Eta, której skutki były odczuwalne dla około 35% populacji tego państwa. Dodatkowo wybory odbywały się w warunkach reżimu sanitarnego. Wymagane było utrzymanie dystansu społecznego, noszenie maseczek ochronnych oraz zakaz odbywania zgromadzeń publicznych³³.

Mimo wielu trudności wybory zostały przeprowadzone, a władzę przejęła opozycyjna do tej pory partia PUP, która zdobyła 26 mandatów. Pozostałe 5 przypadło UDP, która poniosła porażkę. Inne ugrupowania nie zdołały uzyskać mandatów w Izbie Reprezentantów. Frekwencja wyborcza wyniosła 81,86% i była wyższa o około 10% w stosunku do poprzedniej elekcji³⁴. Wybory w Belize nie wywołały kontrowersji, a ich przebieg został pozytywnie oceniony przez Misję Obserwacji wyborów CARICOM. Wskazano na terminowe otwarcie lokali wyborczych, nie odnotowano zastraszania wyborców oraz podkreślono, że przestrzegano zasad reżimu sanitarnego. John Briceño, lider PUP, 13 listopada został zaprzysiężony na premiera Belize. Była to historyczna chwila, ponieważ po raz pierwszy urząd premiera objęła osoba mieszkająca poza stolicą państwa³⁵.

Zakończenie

Przeprowadzenie wyborów w warunkach pandemii wiązało się z licznymi trudnościami. Interesujące jest to, że w każdym państwie elekcja odbywała się na innym etapie tego zagrożenia. Wybory w Gujanie miały miejsce w momencie, gdy jeszcze nie ogłoszono światowej

---

³¹ *Nomination Day: PUP and UDP candidates officially nominated for upcoming General Elections*, The Sun Pedro Sun, <https://www.sanpedrosun.com> (1.07.2023).

³² *BCCI: HOT OFF THE PRESS-Post-Debate Reflections from the LDC*, Belize, <https://www.belize.org> (1.07.2023).

³³ *Belize votes for new government amid rising coronavirus cases*, Al Jazeera, <https://www.aljazeera.com> (1.07.2023).

³⁴ *General Election Result*, Election and Boundaries Department, <https://elections.gov.bz> (1.07.2023).

³⁵ *John Briceño Sworn in as New Prime Minister of Belize*, CNW, <https://www.caribbeannationalweekly.com> (1.07.2023).

pandemii, jednak pozostałe czynności związane z wyborami odbywały się już w jej cieniu. W Trynidadzie i Tobago wyborcy, jak i politycy odczuwali ograniczenia związane z reżimem sanitarnym, co wpływało na samo głosowanie i na prowadzenie kampanii wyborczej. Przykład Belize ukazał determinację zarówno władz, jak i wyborców. Pandemia nie była jedynym zagrożeniem, które powodowało daleko idące trudności. Zarówno władze, politycy, jak i wyborcy zmagali się z gwałtownymi zjawiskami atmosferycznymi, które wyrządziły znaczące szkody w całym państwie.

Interesujące były również wyniki wyborów, które przyniosły zmiany. W Gujanie rządząca koalicja po toczącym się wiele miesięcy sporze musiała uznać wyższość opozycyjnej PPP/C, której lider został pierwszym w historii Ameryki Południowej muzułmaninem pełniącym urząd prezydenta. W Trynidadzie i Tobago rządząca do tej pory partia PNM pozostała u władzy, jednak zmniejszyła się jej przewaga w Zgromadzeniu Narodowym. Radykalna zmiana nastąpiła w Belize, gdzie rządząca w latach 2008–2020 UDP przegrała wyraźnie wybory z PUP, tracąc aż 14 miejsc w Izbie Reprezentantów.

Trudności wynikające z pandemii wpłynęły negatywnie na obowiązujące standardy. Po pierwsze, w Trynidadzie i Tobago oraz w Belize uległa metamorfozie kampania wyborcza. Działania polityków i wyborców w dużej mierze odbywały się w wirtualnej przestrzeni. Problem ten nie dotyczył Gujany ze względu na korzystniejszą sytuację epidemiczną. Po drugie, jednym z głównych tematów kampanii wyborczej była pandemia. Po trzecie, pojawił się problem z funkcjonowaniem zagranicznych misji obserwatorów, które nie mogły zarówno w Gujanie, jak i w Trynidadzie realizować w pełni swoich zadań, w samym Belize udział brała jedynie Misja Obserwacji wyborów CARICOM. W przypadku Gujany misja obserwatorów uległa skróceniu, a trwający kilka miesięcy konflikt zwrócił uwagę międzynarodowej opinii. Brak obserwatorów w Trynidadzie i Tobago stał się elementem politycznej walki i podważał przynajmniej u części wyborców wiarygodność procesu wyborczego. Jedynie w Belize temat ten nie wywołał kontrowersji.

Ciekawe poznawczo było również zagadnienie frekwencji wyborczej. W Gujanie odnotowano jej spadek względem ostatnich wyborów o mniej niż 1%. W Trynidadzie i Tobago różnica ta była zdecydowanie większa i wyniosła ponad 8%. Przykład Belize był zupełnie inny, gdyż w trakcie pandemii frekwencja w stosunku do ostatnich wyborów parlamentarnych wzrosła o ponad 9% i była zdecydowanie najwyższa w gronie badanych państw. Przykład ten był jeszcze bardziej interesujący ze względu na mnogość przeciwności losu, które miały istotny

wpływ na proces wyborczy. W ciągu kilku tygodni przed wyborami państwo to nawiedziły dwa kataklizmy oraz zmagano się z pandemią, a mimo to frekwencja wyniosła 81,86%.

Analizowane przykłady wyborów w CARICOM, które odbyły się w trakcie pandemii, ukazały wieloaspektowe konsekwencje ich organizacji. Przede wszystkim wymagały one większego wysiłku władz na rzecz ich przeprowadzenia, a także zmieniły przebieg kampanii wyborczej oraz wywołały kontrowersje w związku z ograniczoną obecnością zagranicznych misji obserwatorów.

Bibliografia

- About GECOM*, GECOM, <https://gecom.org.gy> (01.07.2023).
- BCCI: HOT OFF THE PRESS-Post-Debate Reflections from the LDC*, Belize, <https://www.belize.org> (1.07.2023).
- Belize – Political and electoral system*, Observatorio de Igualdad de Género de América Latina y el Caribe, <https://oig.cepal.org> (1.07.2023).
- Belize votes for new government amid rising coronavirus cases*, Al Jazeera, <https://www.aljazeera.com> (1.07.2023).
- Belize votes for new government amid rising coronavirus cases*, Al Jazeera, <https://www.aljazeera.com> (1.07.2023).
- Chodubski A., *Wstęp do badań politologicznych*, Gdańsk 2004.
- Constitution of The Republic of Trinidad and Tobago*, Government of the Republic of Trinidad and Tobago, <https://www.finance.gov.tt> (1.12.2021).
- COVID-19 Coronavirus Outbreak*, Worldometer, <https://www.worldometers.info> (1.07.2023).
- Douglas S., *EBC: Voter turnout 58%, down from 66.8% in 2015*, Newsday, <https://newsday.co.tt> (1.07.2023).
- EU EOM Guyana 2020 – Final Report*, The Diplomatic Service of the European Union, <https://www.eeas.europa.eu> (1.07.2023).
- Explore All Countries*, CIA, <https://www.cia.gov> (1.07.2023).
- General Election 2020: Winning candidates by constituency*, Loop, <https://tt.loopnews.com> (1.07.2023).
- General Election Result*, Election and Boundaries Department, <https://elections.gov.bz> (1.07.2023).
- Guyana confirms first case of coronavirus in woman who returned from US*, Reuters, <https://www.reuters.com> (1.07.2023).
- Guyana General Election Preliminary Statement march 4, 2020*, The Carter Center, <https://www.cartercenter.org> (1.07.2023).
- Guyana gets new President*, CARICOM, <https://caricom.org> (1.07.2023).
- Holly E. R., *Guyana elections 2020: a crude awakening?*, LSE, <https://blogs.lse.ac.uk> (1.07.2023).
- John Briceño Sworn in as New Prime Minister of Belize*, CNW, <https://www.caribbeannationalweekly.com> (1.07.2023).
- Konstytucja Republiki Gujany*, Parlament Republiki Gujany, <https://www.parliament.gov.gy> (1.07.2023).

- Kurmanaev A., *Oil Bonanza Plunges Guyana Into Political Crisis*, The New York Times, <https://www.nytimes.com> (1.07.2023).
- Mendes-Franco J., *Appeal court says the answer to Guyana's election results lies in the recount*, GlobalVoices, <https://globalvoices.org> (1.07.2023).
- Michalski B., *Wspólnota Karaibska (CARICOM)* [w:] *Pozaeuropejskie ugrupowania integracyjne*, red. J. Rymarczyk, M. Wróblewski, Wrocław 2006.
- Nana hits Belize — no lives lost, but lots of damage!*, Amandala, <https://amandala.com.bz> (1.07.2023).
- Nomination Day: PUP and UDP candidates officially nominated for upcoming General Elections*, The Sun Pedro Sun, <https://www.sanpedrosun.com> (1.07.2023).
- Parliamentary Elections, 2015 Final Results – Candidates Vote Count*, Elections and Boundaries Commission, <https://ebctt.com> (1.07.2023).
- Parliamentary*, International Idea, <https://www.idea.int> (1.07.2023).
- Piękoś K., *Wybory parlamentarne w Gujanie 2020*, Przemiany Ustrojowe, <https://przemianyustrojowe.pl> (1.07.2023).
- Piękoś K., Hadala-Skóra A., *Wybory parlamentarne w okresie pandemii COVID-19 na przykładzie Trynidadu i Tobago*, „Polityka i Społeczeństwo”, 2021, nr 4.
- Reminder – July 17, 2020 is Nomination Day*, Elections and Boundaries Commission, <https://ebctt.com> (1.07.2023).
- Representation of the People Act (1967, last amended 2000).
- UNC – United National Congress*, Facebook, <https://www.facebook.com> (1.07.2023).
- Vasciannie L., *Observing Caribbean Elections During the Pandemic: Challenges and Best Practices*, „Oasis” 2023, No. 37, s. 225.
- Ważna M., *WHO ogłasza stan zagrożenia zdrowia publicznego o znaczeniu międzynarodowym. Wyjaśniamy, co to oznacza*, Medonet, <https://www.medonet.pl> (1.07.2023).
- Who we are*, CARICOM, <https://caricom.org> (1.07.2023).

Elections in the face of the COVID-19 pandemic. The example of selected Caribbean Community and Common Market countries

Abstract

One of the cornerstones of modern democracies is free elections. The global pandemic of the COVID-19 virus has created numerous difficulties for many countries in holding elections at both the local and central levels. Problems arising from their conduct also affected countries belonging to the Caribbean Community and Common Market (CARICOM). The purpose of the discussion undertaken was to analyze the elections in Guyana, Trinidad and Tobago and Belize, which were held in 2020, when the world was grappling with the COVID-19 pandemic.

Keywords: Guyana, Trinidad and Tobago, Belize, elections, Caribbean Community